

КОМПЕТЕНЦІЇ — на відміну від компетентності як особистісного утворення — відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма (вимога) до освітньої підготовки учня, необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат.

Результатом набуття К. є компетентність, яка передбачає особистісну характеристику, ставлення до предмета діяльності. К. можуть бути виведені як реальні вимоги до засвоєння учнями сукупності знань, цінностей, способів діяльності, досвіду ставлень з певної галузі знань; якостей особистості, що потребує соціум.

Ознакою К. є специфічний предметний або загальнопредметний характер, що дає змогу визначити пріоритетні сфери формування (освітні галузі, навч. предмети, змістові лінії).

У комплексі К. закладено додаткову можливість подати освітні результати системно, що створює передумови для побудови чітких вимірників навч. досягнень учнів.

У методиках навчання окремих предметів К. використовуються давно: лінгводидактичні К. — в мовах, комунікаційні К. — в інформатиці. В останні роки поняття К. вийшло на загальнодидактичний і методологічний рівні. Це пов'язано з його системно-практичними функціями й інтеграційною роллю в освіті. К. встановлюють набір системних характеристик для проектування освітніх стандартів, навч. літератури, вимірників якості освіти. Посилення уваги до К. зумовлене також рекомендаціями Ради Європи, які стосуються оновлення освіти, її наближення до замовлення суспільства.

Осмислення засадничих питань взаємозв'язку К. і компетентностей, розроблення вимог до К. і їх вимірювання відображено в працях зарубіжних і вітчизняних учених (Дж. Равен, А. Хуторської, С. Гончаренко, Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубачева).

Функції К.: в навчанні відображають соціальне замовлення на підготовку молоді, є умовою реалізації особистісних смислів навчання, охоплюють реальні об'єкти навколишньої дійсності для цілеспрямованого застосування знань, умінь і

способів діяльності, формують досвід предметної діяльності учня; наявні в різних навч. предметах і освітніх галузях, є міжпредметними елементами змісту освіти, дозволяють пов'язати теор. знання з їх практичним використанням, становлять собою інтегральні характеристики підготовки учнів і комплексного контролю її якості.

Відповідно до встановлених видів компетентностей виділяють К. ключові (мета-рівень змісту освіти), загальнопредметні (певні предмети й освітні галузі), предметні (стосуються конкретного змісту (А. Хуторської). Перелік К. співвідноситься з відповідними компетентностями.

Нормативні вимоги до К. закладаються на різних етапах та рівнях формування змісту шкільної освіти: початкове навчання, основна школа, старша школа; рівень теор. уявлення про зміст; рівень предмета; рівень навч. матеріалу.

Введення К. у нормативну і практичну складові освіти дасть змогу усунути суперечності між засвоєнням учнями теор. знань та їх використанням для розв'язання конкретних життєвих задач.

Лит.: 1. Гончаренко С. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене.- Рівне: Волинські обереги, 2011.- 552с.; 2. Життєва компетентність особистості / За ред Л В Сохань, І Г Єрмакова та ін. — К., 2003; 3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека освітньої політики / За заг. ред. О. В. Овчарук — К , 2004; 4. Равен Дж. Педагогическое тестирование. Проблемы, заблуждения, перспективы / Пер. с англ. — М , 1999; 5. Савченко О. Зміст шкільної освіти на рубежі століть // Шлях освіти, 2000. – № 3. – С. 2-6; 6. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личности ориентированной парадигмы образования // Народное образование, 2003; 7. Хуторской А. Деятельность как содержание образования // Народное образование, 2003; 8. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Єгоров та ін. К. , 2003. -163с.

Н. М. Бібік